

Vystúpenie Miroslava Lajčáka na Národnom konvente o EÚ

(check against delivery)

Vážený pán predseda Európskeho parlamentu, pán podpredseda vlády, excelencie, milí hostia,...

Dovoľte mi privítať vás na dnešnom plenárnom zasadnutí Národného konventu o EÚ. Vrcholí ním naša viacročná snaha rozprúdiť aktívnu a zmysluplnú diskusiu o európskych témach na Slovensku.

Chceli sme ňou vytvoriť celospoločenskú platformu pre zapojenie širokej verejnosti do diskusie. Od politikov, cez štátnu správu, samosprávu, cirkvy až po akademikov, občiansku spoločnosť a podnikateľov.

Našou ambíciou bolo priblížiť európske témy slovenskej spoločnosti. Chceli sme spoznať jej názorovú orientáciu, čo sa týka európskej integrácie. Želali sme si počuť odporúčania rôznych sfér verejnosti, ako spoločne vytvoriť lepšiu a efektívnejšiu Úniu pre nás všetkých.

Otvorená diskusia, konštruktívna kritika a zdôvodnená argumentácia boli predpokladom úspešného priebehu a zároveň kľúčovými nástrojmi pre formovanie národného konsenzu.

Činnosť Konventu prebiehala v 3 pracovných skupinách. Prvá sa venovala súčasným výzvam európskej integrácie, druhá desiatim rokom členstva Slovenska v EÚ a tretia slovenskému predsedníctvu v Rade EÚ. Výstupy a odporúčania z pracovných skupín boli zhrnuté na predchádzajúcich plenárnych zasadnutiach.

V roku 2016 ostala dominantnou témou Konventu otázka slovenského predsedníctva v Rade EÚ. Naším cieľom bolo aj prostredníctvom tohto fóra prispieť k budovaniu spoločného vlastníctva predsedníctva.

Čo sa nám teda podarilo?

- Vytvorili sme platformu pre spoločnú diskusiu: Politici, podnikatelia, občianska spoločnosť, akademici predstavujú často rôzne, niekedy až protichodné svety, ktoré väčšinou diskutujú oddelene. Konvent ich dokázal zapojiť do jednej veľkej spoločnej debaty.

- Do zabehnutého sme vniesli čerstvý vietor: Debata o EÚ nadobudla výrazne nový rozmer. Rôznorodosť názorov dodala podujatiu odbornú pestrosť a väčšiu komplexnosť pri zvažovaných riešeniach.
- Abstraktnosť sme vymenili za konkrétnosť: Neskrývali sme sa za nič nehovoriace a ťažko uchopiteľné pojmy. Usilovali sme sa skôr o formuláciu konkrétnych postojov k európskym politikám a praktických odporúčaní na ich realizáciu. Jedným z konkrétnych výsledkov sú aj výstupy z pracovnej skupiny k slovenskému predsedníctvu, ktoré prispeli k formovaniu našich prioritných tém. Verím, že aj vďaka Konventu sa nám podarí zmeniť vnímanie Únie našimi občanmi ako abstraktného vzdialeného a ťažko pochopiteľného subjektu.
- Prázdne frázy sme nahradili úprimnosťou: Diskusie boli otvorené, hovorili sme o veciach tak, ako ich cítime, bez prikrášlenia. Zamerali sme sa na riešenia, ktoré môžu pozitívne ovplyvniť každodenný život. Teda na to, čo sami spontánne pociťujeme, že čím by sa EÚ mala prioritne zaoberať.
- Priniesli sme európsku diskusiu do regiónov: Ide o jeden z kľúčových aspektov, ako dať občanom možnosť bezprostredne sa zapojiť do európskych diskusií. Zároveň im dať pocit, že toto je aj ich Únia a majú možnosť sa na jej formovaní podieľať. Hovorili sme o európskych témach, v ktorých sa odzrkadľovali priority slovenskej spoločnosti v danom regióne. Kým v Banskej Bystrici sme diskutovali o výzvach slovenského predsedníctva, v Košiciach sme sa venovali otázkam digitálnej Európy a inováciám a v Žiline šikovným mestám (*smart cities*).
- Zaujímali nás názory mladých: Počúvali sme, akú Úniu chcú mladí ľudia. Práve oni sú kľúčom k budúcej dynamike a prosperite Európy. A paradoxne, oni sú z nej v súčasnosti tak silno frustrovaní. Majú tendenciu až príliš ľahko prijímať jednoduché a rýchle riešenia a utiekať sa k radikálnym a nesystémovým myšlienkam.

A čo sa nám nepodarilo?

- Napriek tomu, že sa Národným konventom podarilo zvýšiť záujem médií o európske témy, tak na národnej, ako aj regionálnej úrovni, nepodarilo sa nám vzbudiť dostatočný záujem širšej slovenskej spoločnosti.
- Nepodarilo sa nám ani zmeniť nastavenie optiky „My verzus Brusel“. Stále u nás doma existuje deficit, kde len pomaly prepájame národné a európske témy.

- Snažili sme sa načúvať a porozumieť náladám v spoločnosti, ale nedokázali sme zmierniť ich protieurópske tendencie.

Ako ďalej?

Národný konvent je dobrý nápad. Je nielen slovenským, ale aj európskym unikátom. Je jedinou platformou svojho druhu pre zapojenie verejnosti do diskusie o fungovaní a budúcom smerovaní EÚ. Môže slúžiť ako vzor pre ostatné členské krajiny.

Konvent vo veľkej miere splnil vytýčené ciele. Avšak v čase neustáleho spochybňovania európskych projektov, stupňujúcich sa protieurópskych nálad a vzrastajúcich extrémistických tendencií, v čase, keď chýba Európa a chýba Únia, si vyžaduje ozaj inkluzívny a aktívny celospoločenský dialóg.

Je tiež tou správnou platformou, ktorá môže pomôcť obnoviť dôveru občanov v EÚ. Iniciatíva a spontánny záujem ale musia prísť od nich. Preto ak bude dopyt po takomto projekte, radi ponúkneme jeho pokračovanie. Náš rezort je pripravený spoločne hľadať odpovede na otázky, akú Európu si želáme, ako má vyzeráť a ako ďaleko chceme ísť ako Únia a Slovensko v nej. Tieto otázky sú aktuálne dnes a budú aj zajtra.

Vážené dámy a páni...

Európa sa nachádza v kritickom bode. Terorizmus, vojny v susedstve a státisíce utečencov utekajúce pred násilím a biedou k nám. Ich prijatie a integrácia, ak sa aj podarí, zmenia Európu. Ale narastá aj strach z importovaných konfliktov a z ďalších teroristických útokov. To sa odráža vo volebných úspechoch xenofóbnych politických strán a posilňovaní nacionalistických populistov. Ich vzrastajúca obľúbenosť vzbudzuje obavy naprieč kontinentom.

K tomu sa pridávajú narastajúca priepasť medzi chudobou a bohatstvom či odcudzenie bežného obyvateľstva od národných či európskych elít. A tiež stále nevieme, či sa EÚ po britskom referende od základov a skôr negatívne nezmení – aj o tom je dnešná Európa.

Slovenské predsedníctvo v Rade EÚ prichádza práve v čase, keď EÚ čelí takýmto a iným výzvam. Tie nie sú úplne pod našou kontrolou a niektoré sú len veľmi ťažko predvídateľné.

Dnes sme však vo finálnej fáze príprav. Program bude predložený vláde na schválenie 30. júna. Dominovať mu budú ekonomicko-finančné témy ako rozpočet EÚ na rok 2017 a strednodobé preskúmanie Viacročného finančného rámca. Naším cieľom je prijať flexibilný a vyvážený rozpočet. Budeme klásť dôraz na rast, zamestnanosť, konkurencieschopnosť a súdržnosť.

Pre zabezpečenie finančnej a ekonomickej stability je potrebné vytvoriť nástroje, ktoré umožnia EÚ pružnejšie a efektívnejšie reagovať na finančné a ekonomické šoky. Jedným z hlavných cieľov nášho predsedníctva bude preto dobudovanie hospodárskej a menovej únie. Jej dôležitou súčasťou je aj Únia kapitálových trhov, ktorej vytvorenie budeme podporovať. A budeme tiež pracovať na dobudovaní Bankovej únie.

Zameriame sa aj na problematiku priamych a nepriamych daní a budeme sa zaoberať o spoločný systém dane z pridanej hodnoty ako dôležitej súčasti jednotného vnútorného trhu. Jeho potenciál sa budeme snažiť naplno využiť a rozšíriť ho o nové piliere, akými sú Jednotný digitálny trh a Energetická únia.

Nevyhňeme sa ani otázkam migračnej a azylovej politiky. Počas nášho predsedníctva bude prerokovaná reforma Európskeho azylového systému. My budeme podporovať komplexný prístup k riešeniu migračnej krízy, ktorý by riešil všetky elementy migrácie súčasne. Kľúčovými prioritami ostajú ochrana vonkajších hraníc EÚ, bezpečnosť Schengenského priestoru a odstraňovanie príčin migrácie.

Musíme pochopiť, že Únia môže byť bezpečná len so stabilným, prosperujúcim a demokratickým susedstvom, silným postavením na globálnej scéne a pevnými obchodnými väzbami s kľúčovými svetovými ekonomikami. Zameriame sa preto na posilnenie dynamiky a dôveryhodnosti procesu rozširovania. A budeme podporovať demokratizačné a reformné procesy v krajinách susedstva s dôrazom na presadzovanie reforiem na Ukrajine.

Vážení hostia, dámy a páni,

Budem rád, ak budeme slovenské predsedníctvo vnímať nielen ako obrovskú výzvu, ale aj ako jedinečnú príležitosť prispieť k chodu Únie viac ako kedykoľvek predtým. Slovensko bude v tomto období pri naplňaní jej strategických priorít čestným a férovým sprostredkovateľom.

V časoch, keď sa v Európe strieda jedna kríza za druhou, keď sme príjemcami negatívnych správ a svedkami neprijemných udalostí, je kľúčové šíriť pozitívnu európsku agendu.

Budeme sa snažiť rúcať bariéry, mobilizovať Úniu k súdržnosti a brániť jej fragmentácii. Budeme presadzovať konkrétne a dlhodobé udržateľné riešenia namiesto dočasných nesystémových návrhov. Zameriame sa na občana a obnovenie jeho dôvery v EÚ tak, ako nám to naznačila aj široká celospoločenská diskusia v rámci nášho Národného konventu.

O svoj pohľad na aktuálny stav EÚ a jej ďalšie smerovanie sa s vami teraz podelí vzácny hosť. Je to človek, ktorého si veľmi vážim a pre ktorého je naša spoločná európska budúcnosť každodennou prioritou - predseda Európskeho parlamentu Martin Schulz. Plne sa pritom stotožňujem s jeho nedávnou výzvou: *„Es ist an der Zeit, für Europa zu kämpfen“*.

Sehr geehrter Herr Präsident, Sie haben das Wort.

A ďakujem za pozornosť!